నానార్థ సంగ్రహము

[illegible]

ఉపోద్ఘాతము.

భాషాభిమానులారా!

ఈ చిన్న పొత్తమునఁగల అర్ధశత పద్యములను ఏమహాకవీంద్రుడు వ్రాసెనో తెలియదయ్యె. తాళపత్రములందు శిథిలములై యుండ నేను గాంచినవాడనై భాషాసేవకొఱకు వారికెల్లరకు సువ్యక్తంబుగా నుండునని తలంచి తగినంత శ్రద్ధతో నాకు సాధ్యమైనంత వరకు పరిశీలించి నానార్థసంగ్రహము అను పేరుతో నీగ్రంథము ముద్రింపించితిని. ఇందలి దోషంబులను కవినామమును యింకా కొఱవ పద్యములున్నచో నవియు ఏమహానీయులైనను తెలియపరచినచో కవినామముతో తక్కిన పద్యములను పునర్ముద్రణమున ప్రచురించువాడను. గాన, నిందలిదోషంబులకు నన్ను మన్నింప ప్రాజ్ఞులు ప్రార్థితులు.

ఇట్లు,

సుజనవిధేయుడు

శనగల గోపాలకృష్ణయ్య కవి.

శ్రీరస్తు.

—: శాంకర్యై నమః :—

నానార్థ సంగ్రహము

కందపద్యములు.

అమృతమన మోక్షమబ్ధిజము
నమృతమనఁ గాలునీరు ♦ నంబుదమిత్రుఁ
డమృతమనంగాఁ బులియును
నమృతమనన్నాకసంబు ♦ నస్తియునయ్యెన్

స్వర్గమన నాకసంబును
స్వర్గమనన్ నాగలోక ♦ స్వాభవదృష్టిన్
స్వర్గమన నిజమువితరణ
స్వర్గంబధ్యాయనంబు ♦ స్వర్గమునయ్యెన్॥

ఖగమనఁగ బాణమ్ము పక్షియు
ఖగమింద్రుండగ్ని వాయు • గ్రహము ఖగమున్
ఖగమన గుఱ్ఱంబినును
ఖగమన గాంధర్వుంకు • కచ్ఛపమయ్యెన్॥ 11.

అజమనఁగ బ్రహ్మ విష్ణువు
అజమనఁగా శివుఁడు గౌరి • నంతయు నందిన్
అజమనఁగ నలువ వెలువును
అజమనఁగా మేకమూక • యాకసమయ్యెన్॥ 12.

అబ్జమనశంఖమునగుణి
అబ్జమనంచంద్రుడింద్రు • డభినవరూపుం
డబ్జమన తామరాకగరి
అబ్జమనన్ నూపురంబు • నాయుధమయ్యెన్॥ 13.

ఘృతమనఁగ నెయ్యి నీరును
ఘృతమనఁగా పాలుచల్ల • గుగ్గిలమును మావ్
ఘృతమనఁగ తేనె నెత్తురు
ఘృతమన సంసారమును • గురుమేకయ్యెన్॥ 14.

సత్యమనగ పలుకు నిజము
సత్యమనగ కలిని బలియు ♦ దగడము పౌత్రు
సత్యమనగ హాగ తెలివిగు
సత్యంబన మిక్కిలి నెమ్మి ♦ చెప్పుమనయ్యా॥ 15.

గోవిందమనగ బసవము
గోవిందంబనగ దొడ్డ ♦ గొల్లమగిరియున్
గోవిందమనగ విష్ణువు
గోవిందంబనగపిల ♦ గ్రోలియునయ్యా॥ 16.

పదమనగ నెగ్గి నిలకడ
పదమనగా మిక్కిరూపు ♦ పనిసేయుటయున్
పదమనగ పదునగుట
పదమనగా నడచు మాట ♦ పదమునునయ్యా॥17.

మధువనగ చైత్రమాసము
మధువనగా కల్లు నిల్లు ♦ మూరెడు బండ్లన్
మధువనగ నెయ్యి తేనెయు
మధువనగా లవణు ♦ తెంద్రిమన్మధుడయ్యా॥18.

సుగుణమనగ కౌముదకూతురు
సుగుణమనగా పర్వతంబు • శుభమున ధంబున్
సుగుణమనగ రాజరమణియు
సుగుణమనగా నింద్రుడగ్ని • మార్త్యండమ్యెన్। 19.

వృత్తాంతంబనగ ప్రస్తుతి
వృత్తాంతమనగ క్రాంతి • యూరానును దేరున్
వృత్తాంతబనగ నుపమయు
వృత్తాంతమనగ వార్త • వివరములమ్యెన్. 20.

అవ్యక్తమనగ విష్ణుం
డవ్యక్తమనంగ సింహ్వా • మగ్నియు వెండిగ
అవ్యక్తమనగ చంద్రుడు
అవ్యక్తంబనగ నధిక • మంబుధియమ్యెన్. 21.

భూతియనగ జము గౌరియు
భూతియనన్ వైశ్యపదము • భుక్తియు ముక్తిన్
భూతియన లక్ష్మిసంపద
భూతియనన్ వ్యాప్యక్యాతి • భూతియనమ్యెన్.22.

హేతి యనఁగ నిశితపు శస్త్రము
హేతియనన్ అగ్నిశిఖ • ఇంద్రుడు చంద్రుం
హేతియన వంట మాటయు
హేతియన న్యాయుధంబు • హేతియు నయ్యెన్. 23.

వృత్తియనఁగ చదువు శాస్త్రము
వృత్తియన గానీద మెలుగు • జూంటీఁగయగు
వృత్తియన బ్రహ్మ పాపము
వృత్తియన గాచలియు నొకధము • చూత్తులయ్యెన్. 24.

భూతియనఁ దగుట సత్వము
భూతియన నైశ్వర్యము • బుద్ధియు తెనువున్
భూతియన విషయ ద్రవ్యము
భూతియన భోగమాంపు • భూతులయ్యెన్, 25.

శక్తియన సింహ లావును
శక్తియనన్ పుట్టి గుణము • సవరణమూర్తిస
శక్తియన బలము తేజము
శక్తియనన్ ఆడ వేల్పు • నామానమయ్యెన్. 26.

న్యగ్రోధమనగ పామును
న్యగ్రోధంబనగ నేలు • నెత్తురుపాత్రుఁ
న్యగ్రోధమనగ మర్రియు
న్యగ్రోధంబనగ శూర • నగడుమనయ్యోఁ॥ 35.

పరిధియనవహ్ని సగంగలు
పరిధియనఁ బూరిగొమ్మ • పరివేషమునున్
పరిధియన మూఁకమేకయు
పరిధియనన్నాయుధంబు • బహువిధములయ్యోన్॥ 36.

విధివిష్ణుఁడనిలుడనలుఁడు
విధిబ్రహ్మాంబుజపతియు • విశ్వంబశ్వం
విధిచంద్రుఁడజలసూర్యుఁడు
విధియనగానష్టపతియు • వింధ్యమునయ్యోఁ॥ 37.

పరిశుద్ధమనగ నిజమును
పరిశుద్ధంబనగ ఖ్యాతి • బలమునుచలముఁ
పరిశుద్ధమనగ ధర్మము
పరిశుద్ధమనంగ గొడుగు • భావమునయ్యోన్॥ 38.

వాజియన మదనుడశ్వము
వాజియనన్వ్యాంతరీక్ష • వన్నెలపులుగుల్
వాజియననిజము గద్ధియు
వాజియనన్వ్రేయునడియు • వర్షమ్ముగ యొగ్గె ॥ 39.

శిఖియనగ నగ్నినిర్గతి
శిఖియనగా శిపురుచమరి • చిత్సగకోలన్
శిఖియనగ కొండ గొజ్జెయు
శిఖియనగా కోడిపుంజు • శేషుమునయ్యెన్ ॥ 40.

ఘనఘనమనగా భూతియు
ఘనఘనమనగా కొండ • కయ్యమ్ముభూమున్
ఘనఘనమనగా మదకరి
ఘనఘనమనగాను దాన • గలయిగులయ్యెన్ ॥ 41.

ఘనమనగ వాద్య భేరియు
ఘనమనగా పెద్దమియిలు • ఘనమగుపాడుగుస్
ఘనమనగ తొట్రు వచనము
ఘనమనగానౌకృద్రూకుంకరి మొదలయ్యెన్ ॥ 42.

వాహిని సేనాముఖమును
వాహినియనదియునగును • వాచాసిద్ధి
వాహిని భారతి బ్రహ్మయు
వాహినియననాకసంబు • వాక్త్రయునమ్మా॥ 43.

బ్రహ్మమన వేదమగ్నియు
బ్రహ్మముపరమాత్మసుఖము • పదవియునందిం
బ్రహ్మమన తపముసేయుట
బ్రహ్మమనంబరగునాది • బ్రహ్మమునమ్మా॥ 44

గంధంబన క్రోధించుట
గంధంబుత్సాహమొదవ • గప్పూరముగరుం
గంధమన వాసనగును
గంధంబనమేనిమాన • గంధమునమ్మా॥ 45.

రక్తమనపాలు నీరును
రక్తంబనమెదడునెముక • రాజీవంబున్
రక్తమనయూను మెలగు
రక్తంబననాకసంబు • రక్తమునమ్మా॥ 46.

హరియనఁగ రామకృష్ణుఁడు
హరిగుఱ్ఱంబనుడు తేజి • హరినింద్రుఁ డగున్
హరియనఁగ బ్రహ్మవిష్ణుఁడు
హరిసింహంబనఁగ బరఁగు • హయము వయుయ్యెన్॥ 47.

అబ్దమునకొండ కోలయు
అబ్దంబన మొయిలు బయలు • అంబరమిను నన్
అబ్దమనవాస మామయు
అబ్దంబన మొక్కటేఁడు • అరఘుడియయ్యెన్॥ 48.

ప్రసాదమనఁగ కరుణయు
ప్రసాదంబనఁగ తెలుపు • వచ్చయు నలువున్
ప్రసాదమనగి శుభమును
ప్రసాదంబనగసర్వ • భువనమునయ్యె॥ . 49.

సుధయనఁగ పాలు విషియము
సుధయనగా సెము సు చెక్క • సోముడు పామున్
సుధయనఁగ పూలమాలయు
సుధయగా నూరినట్టి • సున్నమునయ్యెన్॥ 50.

సంపూర్ణము.

ప్రకటన

శ్రీజనానందకర కళ్యాణపాటలు—యివివాహాది మొదలయిన శుభకార్యములయందు ఆయాసమయములలో ఆయావేడుకలను తెలిసినట్లు పాడుకొని వేడుకలు నెరవేర్చుకొనవచ్చును. సులభశైలి. ప్రతిపాటకు వర్ణమెట్టు గలదు. గ్రంథము 1కి రు 0—4—0

(2) నానార్థసంగ్రహము—నిఘంటుకావ్యము 50 కందపద్యములు గలది. గ్రంథము 1కి రు 0—1—6

యీగ్రంథములు తెప్పించుకొనువారలు క్రిందనుదహరించిన అడ్రసుగలవారికి వ్రాసుకొనిన బడయుగలరు.

కనగల గోపాలకృష్ణ కవి,
పెదనందిపాడు,

10347